

Historický vývoj v řízení kvality na VUT – 1989 až 2008.

Devadesátá léta 20. století

Rok 1990 přinesl do ČR závažné společenské a politické změny, které měly podstatný dopad také na vysoké školy. Ty musely v zájmu své existence a možnosti uplatnění důsledně prokazovat, že kvalita jejich působení a výsledků je srovnatelná s kvalitou vysokého školství ve vyspělých evropských zemích, což bylo provázáno s nutností provést se zpožděním i několika desetiletí (a tedy urychleně) změny v některých důležitých oblastech včetně oblasti řízení kvality. Vytvářela se nová vysokoškolská politika a legislativa, která postupně/nakonec vedla k přijetí Zákona o vysokých školách č. 111/1998 Sb., jenž byl po několika novelách v platnosti až do roku 2016. Zavedl správní rady jako představitele veřejnosti/společnosti do systému řízení vysokých škol, umožnil zakládání soukromých vysokých škol a položil silný důraz na kvalitu vysokých škol, za niž učinil zodpovědnou celostátní Akreditační komisi a vybavil ji vysokými pravomocemi, obzvláště v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Na přípravě tohoto zákona a na jeho pozdější implementaci se významným způsobem podíleli také pracovníci VUT.

VUT v Brně pohotově zachytilo nezbytný trend i v oblasti kvality. Již v roce 1990 byla na Fakultě strojní zahájena výuka Řízení jakosti. V roce 1991 byla z iniciativy pracovníků FS, FAST, FE (později i FCh) založena Rada VUT pro jakost jako dobrovolné sdružení pracovníků zabývajících se problematikou jakosti. Rada působila pod patronací prorektora VUT pro vědu a výzkum. Organizovala osvětové akce pro akademickou obec VUT i jiných vysokých škol – například přednášky externích odborníků včetně zahraničních. Od roku 1995 působila na strojní fakultě VUT Nadace Ekologie – Jakost, která se věnovala osvětě v řízení jakosti hlavně mezi studenty, zejména organizováním celostátních soutěží diplomových prací z oboru řízení jakosti. Vyhlášení výsledků soutěže a předávání diplomů se prosadilo jako součást slavnostního zahajování Týdne jakosti, diplomům dodávala váhu skutečnost, že je spolupodepisoval a předával ministr průmyslu a obchodu. Po roce 1998 byl tento akt spojen s vyhlášováním vítězů soutěže o významnou Národní cenu jakosti (od roku 2006 dodnes Národní cena kvality) České republiky za účasti předsedy vlády. Od roku 2005 převzala soutěž diplomových prací Česká společnost pro jakost. V roce 1997 se FSI VUT zúčastnila řešení mezinárodního projektu Tempus společně s partnery z Portugalska a Velké Británie, v jehož rámci byl vypracován návrh systému řízení kvality na FSI včetně zpracování Příručky jakosti a další dokumentace. Záměr však nakonec nebyl realizován.

Období od roku 1999 do roku 2008

Po Sorbonnské deklaraci následovalo v roce 1999 přijetí Boloňské deklarace, následně aktualizované s periodicitou pěti let a platné dosud, která mimo jiné slibovala vybudovat evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (EHEA – European Higher Education Area). Ten měl nabídnout studentům svobodnou možnost výběru dlouhodobého nebo časově omezeného studia v kterékoliv zemi Evropy a vysokým školám usnadnit spolupráci na poli vzdělávání a později i na poli tvůrčí činnosti (vytvořením ERA – European Research Area). Tyto vize a přísliby znamenaly další důraz na zvýšení kompatibility a harmonizace evrop-

ských vysokých škol z hlediska zajišťování a prokazování jejich kvality. VUT a jeho pracovníci přispívali k procesu budování EHEA i ERA velmi aktivně svými teoretickými znalostmi i praktickými zkušenostmi, a to jak v národním, tak v mezinárodním měřítku: jako spoluřešitelé projektů, aktivní účastníci konferencí a seminářů v tuzemsku i v zahraničí, benchmarkingových a rankingových cvičení – ta položenými otázkami nejen zjišťovala situaci ve zkoumaném směru na VUT, ale také ukazovala, jaká by tato situace optimálně měla být. Pracovníci VUT se jmenovaných akcí zúčastňovali buď formou přímé spolupráce nebo jako přizvaní členové odborných týmů jiných organizací zabývajících se kvalitou vysokých škol, nejčastěji týmů MŠMT a CSVŠ.

Z tuzemských aktivit stojí v tomto ohledu za pozornost:

- dlouhotrvající každoroční spolupředatelství celostátních seminářů o zajišťování a hodnocení kvality včetně hodnocení výuky studenty, kterých se zúčastňovali představitelé veřejných, státních i soukromých vysokých škol;
- výrazná spolupráce a podpora celostátních studentských organizací (například ACSA) v oblasti kvality a jejího hodnocení na vysokých školách;
- opakovaně mnoholeté vedení komisí pro kvalitu v rámci obou reprezentací vysokých škol, zejména v Radě vysokých škol;
- spolupráce na přípravě a realizaci jednání ministrů zodpovědných v jednotlivých zemích za Boloňský proces na jejich setkání v Praze v roce 2001;
- zapojení VUT do rozsáhlého výzkumného úkolu státní správy, který řešilo CSVŠ, v. v. i., a který byl věnován procesu hodnocení kvality studia a dalších činností v rámci České republiky; pracovníci VUT byly členy řešitelského týmu a kromě toho bylo VUT jednou ze dvou univerzit, které byly vybrány pro pilotní hodnocení kvality a odzkoušení výsledků projektu.

Jistě je třeba také připomenout institucionální účast VUT nebo individuální podíl jeho pracovníků na mezinárodních aktivitách v oblasti kvality vysokých škol. Sem patří například účast:

- na řešení mezinárodního projektu PHARE hledajícího v počátečním období výzkumů především definici a pojetí kvality vysokých škol;
- na několikaletém vzdělávacím semináři Four Countries Seminar (Polsko. Česko. Maďarsko, Slovinsko), pořádaném výzkumnou organizací CHEPS (Centre for Higher Education Policy Studies) působící při University of Twente, The Netherlands;
- opakovaně na jednoletých až dvouletých projektech benchmarkingu a na diseminačních seminářích pořádaných organizacemi ESMU (European Centre for Strategic Management of Universities) ve spolupráci s EBI II (European benchmarking initiative podporovaná fondy EU) a zabývajících se tématy pro vysoké školství jako Quality Assurance, Marketing, Care for Students, Curriculum Reform, Governance and Leadership;
- na každoročních seminářích (aktivně po několik let) pořádaných společností EAIR (The European Higher Education Society Linking research, policy and practice) se zahrnutím témat strategie a kvality ve vysokém školství za účelem diseminace nových poznatků a výměny zkušeností;
- na každoročně pořádané akci EQAF (European Quality Assurance Forum) příslušející do aktivit EUA (European University Association), a to po dobu několika let;
- při navrhování systému vnějšího hodnocení kvality EUA/IEP jako pilotní vysoká škola, která prodělala toto hodnocení v roce 2005 (s reevaluací v roce 2011; během těchto aktivit získávali pracovníci VUT zkušenosti s mezinárodním rozměrem hodnocení kvality a vedení VUT poznalo vnější hodnotící pohled na řešené oblasti činností VUT včetně námětů na možné zlepšení; vzhledem k pokračující účasti VUT v uvedeném projektu EUA/IEP budou podrobnější fakta o tomto vnějším hodnocení uvedena v následující kapitole (odst. 3.1);
- na dlouhodobě uskutečňovaných mezinárodních studijních programech formou joint degree s řadou zahraničních univerzit (první joint degree v rámci resortu, který přiměl pracovníky MŠMT upravit některé vnitřní předpisy, byl joint degree magisterský studijní program organizovaný společně VUT v Brně s Nottingham Trent University (GB) (detaily o tomto programu jsou uvedeny dále

- v odst. 5.6), tato těsná a dlouhá spolupráce měla pozitivní dopad na myšlení části akademických pracovníků VUT;
- v programu OECD/IMHE (Organisation for Economic and Cultural Development/Institutional Management of Higher Education), v němž se pracovníci VUT věnovali průzkumu postavení a názorů studentů vysokých škol v ČR, který byl zakončen přednáškou na dané téma pro shromáždění zúčastněných vysokých škol v Paříži (2003);
- na řešení velmi rozsáhlého projektu OECD Thematic Review of Tertiary Education věnovaného průzkumu vysokého školství v zúčastněných zemích; VUT bylo vybráno jako jedna ze čtyř pilotních vysokých škol v ČR, na níž se uskutečnila peer-review vedoucích řešitelů projektu; v roce 2006 předali zástupci OECD na konferenci v Praze dílčí závěrečnou zprávu „Thematic Review of Tertiary Education in the Czech Republic“ vedoucím představitelům MŠMT a zástupcům českých vysokých škol; celý tento projekt OECD byl ukončen v roce 2007 mezinárodní konferencí v Lisabonu, na níž byla prezentována rozsáhlá závěrečná zpráva „Synthesis Report on the Higher Education“ shrnující výsledky průzkumu ve všech zemích zúčastněných v projektu.

Spolupráce pracovníků VUT na vývoji legislativy pro české vysoké školství v návaznosti na mezinárodní doporučení:

Vláda ČR pověřila v roce 2007 MŠMT vypracováním Bílé knihy terciárního vzdělávání v ČR, jejímž úkolem bylo rozpracovat závěry a doporučení zprávy OECD z roku 2006 do konkrétních opatření a stát se výchozím dokumentem pro přípravu reformy terciárního vzdělávání (RTV) v ČR. Pracovníci VUT byli součástí tvůrčího/autorského týmu, pro Bílou knihu vytvořili kapitolu o kvalitě vysokých škol. Vláda ČR pověřila svým usnesením z roku 2009 MŠMT ve spolupráci s MF a MPSV vypracováním návrhu věcného záměru zákona o reformě terciárního vzdělávání v ČR (<http://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha>).